



RAST MÜZİKOLOJİ DERGİSİ

Uluslararası Müzikoloji Dergisi

www.rastmd.com

10.12975/rastmd.2017.05.01.00098



NÂYÎ OSMAN DEDE'NİN NOTA DEFTERİNDEN ÜÇ SAZ ESERİNİN MÜZİK YAZISI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Gökhan YALÇIN¹

ÖZET

On yedinci yüzyıl Türk musikisi literatür tarihinde ilk ve en önemli isimlerden birisi Nâyî Osman Dede'dir. Neyzenlikte "Kutbü'n-nâyî" derecesine ulaşmış bestekâr, şair ve şeyh Nâyî Osman Dede'nin hayatı kadar, kendi icat ettiği müzik yazısı ile saz eserlerini kaydettiği defteri hakkında da çok az şey bilinmektedir. Defterin tek nüshası vardır, özel bir kütüphanededir ve sadece birkaç kişi görebilmiştir. Defter ile ilgili çalışma da sınırlı sayıdadır. Nâyî Osman Dede'nin defteri hakkındaki ilk bilgilere Eugenia Popescu-Judetz tarafından, 1996 yılında yayınlanan *Türk Musiki Kültürünün Anlamları* adlı çalışmasında yer verilmiştir. Bu çalışmada defterin genel özellikleri, nota işaretleri ve defterdeki saz eserlerinin isimleri bulunmaktadır. Defterden birkaç belge ve bir saz eserinin tıpkıbasımı ise ilk kez Nilgün Doğrusöz tarafından 2006 yılında yayınlanmıştır. Bu çalışmada ayrıca Rauf Yekta Bey'in deftere ilişkin hazırlanmış olduğu bir şablon da yayınlanmıştır. Defter özel arşivde olduğu için üzerinde başka çalışma yapılamamıştır. Nâyî Osman Dede'nin defterini elinde bulunduran Rauf Yekta Bey'in torunu Yavuz Yekta Bey, 1996 yılında TRT için hazırlanan "Ney Belgeseli" adlı programda defteri tanıtmış ve bazı sayfalarını da yapılan bu program aracılığı ile yayınlamıştır. Yapılan ön araştırmalara göre yayınlanan bu sayfalarda üç saz eseri olduğu ve daha önce hiç bir araştırmacı tarafından üzerinde çalışma yapılmadığı belirlenmiştir. Bu sayfalarda Nâyî Osman Dede'nin defterinde kullandığı ve diğer araştırmacıların örneklendiremediği nota işaretlerinin bulunduğu görülmüştür. Bu çalışmanın amacı da Nâyî Osman Dede'nin defterinde yer verilen üç saz eserinin tanıtılması, eserlerde kullanılan işaretlerin ortaya konulması, şimdiye kadar tespit edilen bilgilerden de yararlanarak mevcut bilgilerin netleştirilmesi ve genişletilmesi olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı/Türk musikisi, Nâyî Osman Dede'nin Defteri, harf müzik yazısı, *Kantemiroğlu Edvarı*, *Kevserî Mecmuası*

RESEARCH OF THREE INSTRUMENTAL PIECE OF NÂYÎ OSMAN DEDE'S NOTATION BOOK IN TERMS OF MUSIC NOTATION

ABSTRACT

One of the first and most important names in the history of the seventeenth century of Turkish music literature is Nâyî Osman Dede. It is known very little about the life of composer, poet and sheikh Nâyî Osman Dede, who reached the rank of "Kutbü'n-nâyî" in level of performing ney, as well as the notation book that he recorded instrumental pieces with a music

¹ Harran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı

writing he invented. There is only one copy of the notation book is in a private library and only a few people can see it. There are limited works about it. The first knowledge about Nâyî Osman Dede's notation book was given by Eugenia Popescu-Judetza in her work titled *Türk Musiki Kültürünün Anlamları* in 1996. The general features of the notation book, the note marks and the names of the instrumental pieces in the notation book are available in her study. A few documents from the notation book and a copy of an instrumental piece were first published in 2006 by Nilgün Doğrusöz. In this study, a template was also published in which Rauf Yekta Bey prepared for the notation book. Since the notebook is in the private archive, no further work has been done. Yavuz Yekta Bey, the grandson of Rauf Yekta Bey, who has got the notation book of Nâyî Osman Dede, introduced the book in the program titled "Ney Documentary" prepared for TRT in 1996 and published some pages through this program. It has been determined that there are three instrumental pieces in these pages published and no research has been done by any researcher before according to the preliminary investigations made. In these pages, it is seen that in his notation book the note marks used by Nâyî Osman Dede which can not be exemplified by other researchers are available. The aim of this study is to introduce the three instrumental pieces in Nâyî Osman Dede's notation book, to reveal the marks used in pieces, to clarify and expand the existing information by benefiting from the information detected up to now.

Keywords: Ottoman/Turkish music, Nâyî Osman Dede's notation book, letter music notation, *Kantemiroğlu Edvarı, Kevserî Mecmuası*

GİRİŞ

Nâyî (neyzen) Osman Dede'nin doğum tarihi kesin olarak belli değildir. Bu tarihin kimi kaynaklarda 1642-47 yılları arasında olduğu kimi kaynaklarda ise 1652 olduğu tahmin ediliyor. Bazı kaynaklar Gelibolulu olduğunu, küçük yaşlarda İstanbul'a geldiğini belirtse de Salim (1897: 635) ve Sakıp Dedeler (1866: 229) eserlerinde İstanbullu olduğunu ve Vefa semtinde oturduğunu belirtmektedirler. Babası Süleymaniye Darüşşifası reis'ül-hüddamı² Hacı İbrahim Efendi'dir. Osman Dede çok genç yaşından itibaren güzel sanatların musiki, şiir ve hat sanatı gibi kollarında çalışmaya başladı. Bu uğraşının sonucu olarak 1672 yılında, Galata Mevlevihânesi şeyhi, XVII. yüzyılın yetiştirdiği değerli ilim ve sanat adamlarından Gavsî Dede'nin hizmetine girerek Mevlevî oldu. Derviş Osman bu mevlevihâneye girdikten sonra bir yandan Arapça ve Farsça öğrenirken ney üflemeye ve tasavvufa çalıştı, diğer taraftan güzel yazı yazmayı öğrendi. Ney çalmasını üç yıllık "çile" süresi içinde geliştirdiği söylenmektedir (Özalp, 2000: 444).

Nâyî Osman Dede 1091 (1680) yılında neyzenbaşılık görevine başlamıştır. Şeyhinin kızı Hatice Hanım'la evlenen Osman Dede, neyzenbaşılığı döneminde bestekârlık ve mûsiki nazariyatı konusunda da ileri bir seviyeye ulaştı. Gavsî Ahmed Dede'nin ölümünün (1109/1697) ardından Galata Mevlevihânesi meşihatına tayin edildi. Kutb'ün Nâyî ünvanı ile anılan Osman Dede otuz üç yıl şeyhlik görevini sürdürdükten sonra vefat etti ve Gavsî Ahmed Dede'nin mevlevihânenin avlusundaki türbesine defnedildi (1730). Vefatına, "Osman Dede göçtü ola sırrı bâkî" (Seyyid Vehbi); "Değışti devr-i bâkî ile fânîyi Dede Osman" (Tâhirülmevlevî); "Adne gitti asr kutbu Mevlevî Osman Dede" (Nazîr) mısraları tarih düşürülmüştür. Osman Dede'nin kızı Yenikapı Mevlevihânesi şeyhi Kütahyalı Seyyid Ebûbekir Dede ile evlenmiştir. Bu mevlevihânedeki şeyhlik yapan ve her biri tanınmış birer musikişinas olan Ali Nutkî, Abdülbâkî Nâsır ve Abdürrahim Kühî dedeler Osman Dede'nin kızının çocuklarıdır (Erguner, 2017: 461).

² Süleymaniye Darüşşifası baş hademesi

Osman Dede neydeki üstün yeteneği sebebiyle “Kutbü'n-nâyî” diye tanınır. Kendi adıyla anılan nota sistemini bulan Osman Dede aynı zamanda önemli bir bestekâr ve mûsiki nazariyatçısıdır. Salim Tezkiresinde "Nâyî" başlığı altında Osman Dede'nin üstün bir nota tesbit edebilme kabiliyetinin de olduğu belirtilmektedir. Bir defa dinlediği kârı, nakış besteyi noksansız olarak kendi notasıyla kaydettiği, tiz ve pes nağmeleri hatasız yazıp okuduğu şu cümlelerle ifade edilmektedir:

Cümle-i ma'ârifinden mâ-'adâ fenn-i mûsikîde muhayyer-i 'ukûl bir ma'rifet-i vâlâyâ dest-res-i vusûl olmuş idi kim bir kâr ya da bir nakş bir kerre istimâ'la kendi için bi-rümmetihî çıkarmak mümkün idi. Binâ'en 'aleyh geh kelimât u hurûf kitâbet eder gibi nağme vü savtı kitâbet ederdi. Zîr ü bemm ve tîz u pes şîve vü harekâtı âvâze-i mahsûs üzre bir hecâ-i mahsûsile yazıp bir vechile zabt ederdi kim rakam-keşîdesi olan kâğıdı önüne koyup ol kârı ve besteyi bi-nagamâtihâ min-gayri ziyâdetin ve lâ-noksân okurdu. Bu emr hod bu fenne kemâl ittîlâ'ı olan erbâb-ı 'irfâna 'ayândır ki be-gâyet 'asîr ve bu vech ile erbâb-ı kemâlden bir kâmil bulunmak gâyetü'l-gâye nâdiridir (Salim, 1897: 635).

Mesleki müzik eğitimin bir parçası olan ezgileri notaya alma marifeti, Nâyî Osman Dede'nin absolut/mutlak işitmeye sahip olduğunun, icat ettiği notasına hâkim olmakla birlikte notasının kolay yazılabilir, okunabilir olduğunun da bir göstergesidir.

Salim Tezkiresinde ve Sakıp Dede'nin *Kitab-ı Seffine-i Nefise-i Mevleviyan* adlı eserinde Nâyî Osman Dede'ye yer verilirken Esad Efendi'nin *Atrabü'l-Âsâr* adlı musikişinas tezkiresinde Nâyî Osman Dede'ye yer vermeyişi dikkat çekicidir. Bunun sebebi olarak bazı çalışmalarda din dışı eserler yazmamış ya da yazdığı din dışı eserlerden haberdar olunmadığı gösterilirken (Behar, 2010: 41) bazı çalışmalarda ise saray şenliklerinden uzak duran bir bestekâr olması (Uslu, 2015: 104) gösterilmektedir. Sebep ne olursa olsun onun üstün yetenek ve başarılarının yanı sıra bir o kadar da mütevazı, musiki konusunda muhafazakâr bir düşünceye sahip olduğu rahatlıkla söylenebilir. Esad Efendi'nin *Atrabü'l-Âsâr* adlı eserinde yer verilmeyen diğer önemli bir isim ise Dimitrie Cantemir'dir. Kantemiroğlu, Nâyî Osman Dede'nin tam aksine çağdaşı fakat yaklaşık olarak yirmi yıl kadar yaşça büyük olan Nâyî Osman Dede'nin geliştirdiği notası şöyle dursun, Safiyüddin Urmevi'den beri kullanılagelen ebced yazısını dahi yok sayıp "Türkler kendilerince malum olmayan ve benim icat etmiş olduğum notayı bana borçludurlar" demiştir (Yekta, 1922: 2980; 1986: 53). Zira Uslu ve Doğrusöz'e göre (2009: 7) Kantemiroğlu edvarı'nı yazdığı 1691 tarihinde, 18 yaşlarında olduğu düşünülürse daha henüz çok genç denecek yaşta ve bir başkasının bu konuda ona yol göstermesine muhtaçtır. Diğer taraftan 1691 yılında Osman Dede yaklaşık 40 yaşlarındadır ve tecrübesiyle, bilgisiyle veriminin en yüksek olduğu zaman dilimindedir. Bu durumda müzik geleneğini iyi bilen, elinin altında çeşitli müzik eserlerinin bulunduğu bir kütüphane bulunan, müzisyenlerin sık sık ziyarete geldikleri bir Mevlevi tekkesinde yetişen, yetiştiği ve eğitim aldığı yerde 1697'de Galata Mevlevihanesi'ne şeyh olan Nâyî Osman Dede'nin eserini daha önce yazmış olduğu kolayca tahmin edilebilir.

Nâyî Osman Dede'nin Defteri

Kevserî Mecmuası'nda olduğu gibi Nâyî Osman Dede'nin defterini de görüp, genel özelliklerini inceleyen neredeyse tek isim Popescu Judetz'dir. Judetz'in açıklamalarına göre Nâyî Osman Dede'nin defterinin genel özellikleri şu şekildedir:

Bu el yazması harf notasıyla yazılmış 100 yapraklık bir defterdir. Defterin sayfaları 200 mm. x 93 mm. boyutundadır. Defterin hâki renkli deriyle kaplı bir cildi vardır, içindeki yazılar siyah mürekkeple, bölüm başlıkları da yaldızlı harflerle yazılmıştır. Yazı türü olarak nesih kullanılmıştır. Birinci yaprakta yazarın *derviş Osman el-mevlevî fi tekkye-i Galata* imzası yer almaktadır. Bu, defterdeki en eski imzadır. Aynı yaprakta başka imzalar da vardır: *el-fakir el-şeyh Seyyid Abdülbâki el-mevlevihâne-i cedid*; *el-fakir el şeyh Hüseyin Salâheddin el mevlevî, mevlevihâne-i bab-ı cedîd*; *el-fakîr el şeyh Seyyid Osman Salâheddin el mevlevî, mevlevihâne-i bâb-ı cedîd*. Sayfanın kenarına 1227 cemaziül' sani yevm 7 (17 Haziran 1812) tarihi yazılmıştır; bu tarih defterin son sahibince yazılmış olabilir. Defterde 70 dolayında saz eserinin notası yazılıdır (65 peşrev ile birkaç semai). Buradaki parçaların çoğu Ufkî'de, Kantemiroğlu'nun derlemesinde, *Kevserî'nin Mecmuâsı*'nda da vardır (Judetz, 2007: 38).



Resim 1. Nâyî Osman Dede'nin defterinde iç kapak ve imzalar (Doğrusöz, 2006: 59)




Resim 2. Nâyî Osman Dede'nin "Nota Defteri" (TRT, 1996)

Resim 2'de görüldüğü gibi Nâyî Osman Dede'nin defteri arkalı önlü yazılmıştır. Eserlerin bulunduğu bazı sayfalarında ise iki eserin notaya alındığı görülmektedir (Ek 3 ve 5). Bu durum yüz yapraklık bu defterdeki saz eseri sayısının yüzün üzerinde olması gerektiğini

düşündürmekte, Judetz'in belirttiği 70 kadar saz eseri tespitinde yanlışlık olduğu şüphesini uyandırmaktadır³.

Bilindiği gibi Nâyî Osman Dede'nin defterinde kaydettiği eserler için kullandığı müzik yazısı, Arap harflerinden oluşan bir ve birkaç harfin bir araya getirerek oluşturduğu harf yazısıdır. Safiyüddin Urmevi, Abdülkadir Meragi gibi kitap sahipleri eserlerinde ebcedi yazıyı kullanmışlardır. Fakat on yedinci yüzyıla gelindiğinde Nâyî Osman Dede ve Kantemiroğlu'nun harf yazısı kullandığı, aralarında bazı benzerliklerin ve farklılıkların olduğu dikkat çekmektedir. Rauf Yekta Bey'e göre (1922: 2980; 1986: 53) Kantemir ile Nâyî Osman Dede'nin kabul ettikleri yazılar arasındaki farklar oldukça hissedilir düzeydedir. Kantemir muhayyer perdesi için "mim" (م), Nâyî Osman Dede ise aynı perde için iki harf kullanarak "mim" ve "ha" harflerini bitişik olarak (مھ) kullanmıştır.

Nâyî Osman Dede'nin notasında kullandığı, ses yüksekliklerini gösteren işaretler Judetz (2007: 39-40) ve Doğrusöz (2006: 53) tarafından yapılan çalışmalarda tablolar halinde sunulmuş olmasına karşın en kapsamlı bilginin Rauf Yekta Bey tarafından verildiği söylenebilir (Resim 3).

Perdeler	Perde Adı	Harfler
	Yegâh	(?)
	Hüseyniaşiran	Ayın-şın-ye-nun
	Irak	Ayın-ra
	Geveşt	Kef-vav-şın-te
	Rast	Ra
	Zengûle	Ze-kef-lam-he
	Dügâh	Dal
	Kürdi / Nihavend	Nun-he-elif
	Buselik	Be-vav-lam-kef
	Çargâh	Çim-elif
	Hicaz / Uzzal / Nikriz	Nun kef-re
	Sabâ	Sad-elif
	Neva	He
	Hüseyni	Ha
	Acem	Ayın-mim
	Evç	Elif
	Gerdaniye	Kef
	Şehnaz	Şın-he-nun-elif
	Muhayyer	Mim-he
	Sünbüle	He-elif (?)
Tiz segâh	Sin-kef (?)	
Tiz çargâh	Çim-kef	
Tiz uzzal	Ayın-ze-elif-lam	
Tiz neva	Nun-vav-elif (?)	

Resim 3. Rauf Yekta Bey'in el yazısı ile Nâyî Osman Dede'nin perde şablonu

³ Bu defterde yüz elli ya da iki yüze yakın eserin olması gerekir.

Resim 3'de görülen şablon Nâyî Osman Dede'nin defteri üzerine çalışma yapan ve ilk olarak birkaç nota sayfasını da yayınlayan Nilgün Doğrusöz'ün çalışmasından alınmıştır (Doğrusöz, 2006: 54-61). Bu şablona göre Nâyî Osman Dede yirmi dört perde kullanmaktadır. Şablonda verilen işaretler ile Judetz'in verdiği bilgiler arasında büyük farklılıklar mevcuttur. Doğrusöz'ün incelediği eserlerde ise bazı perdeler kullanılmadığı ve bu perdelerle ilişkin örnekler olmadığı için çalışmasında yer verilememiştir. Başka bir ifadeyle Nâyî Osman Dede'nin defteri üzerine yapılan çalışmalarda iki saz eseri (Nikriz/sakil/Muzaffer ve Segâh/Fahte/Nameş) ve bu saz eserlerinde kullanılan on dört perde işareti örneklendirilebilmiştir.

METODOLOJİ

Nâyî Osman Dede'nin defteri Galata ya da Yenikapı Mevlevihanesi Kütüphanesinde değil Rauf Yekta Bey'in kütüphanesinde bulunmaktadır. Özel kütüphanede olması nedeniyle Türk Musikisi literatür ve nazariyat tarihi açısından çok önemli bir yere sahip olan bu el yazması defter araştırma yapacak araştırmacılara kapalı durumdadır. Nâyî Osman Dede'nin defterini Rauf Yekta Bey'in torunu Yavuz Yekta Bey 1996 yılında TRT için hazırlanan "Ney Belgeseli" adlı programda tanıtmış ve bazı sayfalarını da yapılan bu program aracılığı ile yayınlamıştır (TRT, 1996). Yapılan ön araştırmalara göre yayınlanan bu sayfalarda üç saz eseri olduğu ve daha önce hiç bir araştırmacı tarafından incelenmediği belirlenmiştir. Ayrıca Nâyî Osman Dede'nin defterinde kullandığı ve diğer araştırmacıların örneklendiremediği nota işaretlerinin bulunduğu görülmüştür. Sayfalarda yer alan üç saz eserinden birisinin notalarının neredeyse tam olduğu (Rast/Düyek/Ahmed Beg) diğer ikisinin ise kısmen (Rast/Düyek/Âlem Ârâ ve Pençgâh/Düyek/Zeynü'l-Abidin) fakat önemli bilgiler verebilecek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Böylece Nâyî Osman Dede'nin defterinin daha önce incelenmeyen sayfalarının belirli ölçülerde de olsa tanıtılmasına imkân sağlayacağı anlaşılmıştır. Bu çalışmanın amacı da Nâyî Osman Dede'nin defterinde yer verilen üç saz eserinin tanıtılması, eserlerde kullanılan işaretlerin ortaya konulması, şimdiye kadar tespit edilen bilgilerden de yararlanarak mevcut bilgilerin netleştirilmesi ve genişletilmesi olarak belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda eserlerin ve bu eserlerde kullanılan işaretlerin Kantemiroğlu ve Kevserî nüshalarındaki aynı eserler ile karşılaştırılması da amaçlanmaktadır. Bu yönüyle çalışmada doküman analizi gibi veri toplama yönteminin kullanıldığı nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39).

Çalışmanın örneklemini oluşturan eserler:

Rast, düyek, Ahmed Beg (Ek 1-2): *Kevserî Mecmuası*'nda, Nâyî Osman Dede'nin Defterinde ve *Kantemiroğlu Edvarı*'nda mevcuttur.

Pençgâh, düyek, Zeynü'l-Abidin (Ek 3): *Kevserî Mecmuası*'nda ve Nâyî Osman Dede'nin Defterinde mevcut, *Kantemiroğlu Edvarı*'nda yoktur.


Rast, düyek, Âlem-Âra (Ek 3): *Kevserî Mecmuası*'nda, Nâyî Osman Dede'nin Defterinde ve *Kantemiroğlu Edvarı*'nda mevcuttur.

Bulgular ve Yorumlar

Rast Saz Eserinin İncelenmesi (Rast, düyek, Ahmed Beg)

Rast saz eserinde Ser-hane bölümü

Tablo 1. Rast Saz Eserinde 1-4 ölçüler⁴

Rast/Düyek/Ahmed Beg\ Ölçü 1-4	
Osman Dede	
Batı Notası	
Kantemir/ Kevserî	

Tablo 1'de Nâyî Osman Dede'nin yegâh, hüseyñfaşiran ve geveşt perdeleri için kullandığı işaretler görülmektedir. Bu işaretler Rauf Yekta Bey'in oluşturduğu şablonda da yer verilmiş olmasına karşın eser içerisinde ilk kez görülmektedir⁵. Yazılı kaynaklar karşılaştırıldığında nota sürelerinde belirgin bazı farklılık görülse de kaynaklar arasındaki asıl fark yazımda kullanılan işaretler ve karşılığı olan perdelerdir. Bu perdeler ve harf karşılıkları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Rast saz eserinde "geveşt" perdesi

	Harf Yazısı	Batı Notası karşılığı	Fark	Açıklama
Kevserî				Rehavi "ر"
Osman				Geveşt "کوشت"

Tablo 2'de görüldüğü gibi rast makamında irak perdesinin yerine "rehavi" ya da "geveşt" perdesinin kullanılması dikkat çekicidir⁶. Bu perdeler ile ilgili olarak dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır ki bu da geveşt perdesinin terim olarak Nâyî Osman Dede tarafından ilk kez kullanılıyor olmasıdır. Tanburi Kantemir ile Nâyî Osman Dede'nin icra ettikleri çalgıya göre bu

⁴ Donanımda ve eser içerisinde yer verilen değiştirici işaretler Arel-Ezgi-Uzdilek sistemine göre yazılmıştır. Nota yazımında Mus2 programı kullanılmıştır.

⁵ Geveşt perdesi Doğrusöz'ün Nikriz saz eseri çalışmasında görüldüğü üzere sadece bir ölçüde altere ses olarak kullanılmıştır (Doğrusöz, 2006: 53).

⁶ Rast makamında rehavi ya da geveşt perdesi kullanımı başka bir araştırma konusu olmalıdır.

perde isimlerini tercih ettikleri, müzik yazılarını da bu çerçevede oluşturdukları söylenebilir. Geveşt⁷ perdesi neyde ırak perdesi gibi değil rast konumunda rast perdesi geveşt, geveşt perdesi rast perdesine bağlanır gibi icra edilir. Bu icra şekli bu perdenin ayırt edici özelliği olmalıdır. Rehavi perdesi sonraki yıllarda *Kevserî Mecmuası*'nın dışında kullanılmamış yerini geveşt perdesine bırakmıştır⁸.

Tablo 3. Rast saz eserinde 5-8 ölçüler

Rast-Düyek-Ahmed Beg\ Ölçü 5-8	
Osman Dede	
Kevserî/ Kantemi	

Tablo 3'de görüldüğü gibi defterde nota değerleri rakamlar ile belirtilmiştir. Bu çalışmada da⁹ perde üzerine yazılmış olan "4" rakamı dört vuruşluk nota; "2" rakamı iki vuruşluk ve üzerinde değer bulunmayan perdeler bir vuruşluk nota olarak kabul edilmiştir. (⊥) işareti ise yarım değer olarak kabul edilmiştir. Bu değerler kullanıldığında usulün tam olarak yazıldığı görülür, *Kantemiroğlu Edvarî*'nda ve *Kevserî Mecmuası*'nda ise beşinci ölçünün ilk perdesi ile dördüncü ölçünün son perdesi ortak olarak yazıldığı düşünülerek Tura (2001: 207) ve Ekinci (2016: 135) tarafından ikilik notalar ile ayrılarak ölçülere bölüştürülmüş ve usulünün tamamlanması sağlanmıştır¹⁰. Fakat Nâyî Osman Dede'nin defterinde bu ölçünün tam olarak yazıldığı görülür.

Tablo 4'de görüldüğü gibi Nâyî Osman Dede usulün tamamlandığını içi dolu bir daire şekli ile göstermiştir. Beşinci ölçünün ilk perdesinin dört vuruş olması gerektiğini bu şekil ile göstermiştir. Bu içi dolu daire şekli (parlak, farklı bir renkte) Osman Dede'nin yazısında kullandığı en ayırt edici özelliklerden birisidir.

⁷ Abdülbaki Nasır Dede Geveşt perdesinin ney çalgısında "evvelki düğâh sükabının kapalıının pes hisar mikdarınca toğru" elde edileceğini belirtmiştir (Başer, 2013: 97-105).

⁸ On sekizinci yüzyıl başlarına ait olduğu düşünülen *Der Beyan-ı Kavaid-i Nağme-i Perde-i Tanbur* adlı eserde, tanbur çalgısı üzerinden makamlar öğretilirken dahi rehavi perdesi kullanılmayıp geveşt perdesi kullanılmıştır (Doğrusöz, 2012: 54).

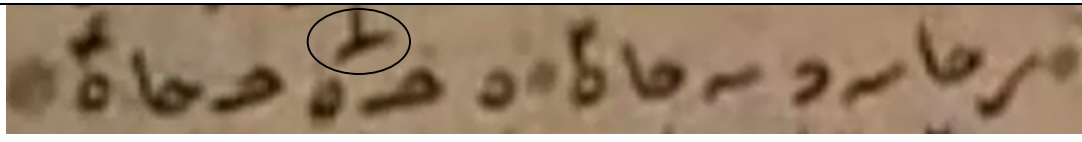

⁹ Nota değerleri olarak diğer araştırmalarda (Arel, 1907; Yekta, 1907; Tura, 2001; Doğrusöz, 2006; Ekinci, 2016) farklılıklar görülür.

¹⁰ Bağ işareti ile gösterilir ki usuller arasında güçlü zaman ile zayıf zamanın yer değiştirmesine (senkop) sebep olur. Gerçekten istenilenin bu olduğu tartışmalı görünmektedir.

Tablo 4. Rast saz eserinde "usul sonu" işareti


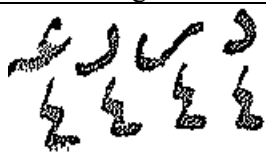


	Harf Yazısı	Batı Notası karşılığı	Fark	Açıklama
Kevserî			-	-
Osman Dede				Ölçü sonu işareti

Tablo 5. Rast saz eserinde yarım değerli perdeler

Nâyî Osman Dede'nin defterinde "sekizlik" ¹¹ nota gösterimi	
Osman Dede	
Batı Notası	

Tablo 5'de Nâyî Osman Dede'nin yarım değerli perdeleri nasıl gösterdiği görülmektedir. Nâyî Osman Dede eserinde sekizlik notalara yer vermiş olmasına karşın Kevserî ve Kantemiroğlu'nda bu değerler yoktur. Rast saz eserinin tamamı incelendiğinde bu fark bütün ölçülerde vardır. Bu yarım değerli notalar ile esere biraz daha renk katıldığı, hareketlilik getirildiği söylenebilir. Buna karşın eserin ilk ölçüsünde de görüldüğü gibi Nâyî Osman Dede'nin dört vuruşluk ve iki vuruşluk yan yana yazdığı perdeler Kantemir ve Kevserî'de toplam olarak (altı vuruş) yazılmış olması da dikkat çekicidir.

Tablo 6. Rast saz eserinde "ırak" perdesi

	Osman Dede	Kantemiroğlu/Kevserî
El yazması nüsha		
Batı Notası		


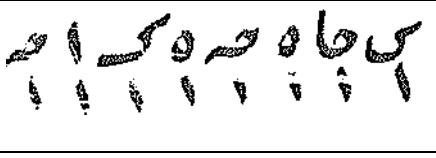


¹¹ Sekizlik nota tabiri defterde kullanılan en kısa nota değeri olduğu ve birim zamanı ikiye böldüğü için kullanılmıştır. Bilindiği gibi diğer birimler iki kat artırılır (8/2) ya da azaltılırsa (8/8) bu değer de değişecektir (Vezni- Kebir ya da Vezni- Sagîr).

Tablo 6'da "ıрак" perdesi görülmektedir. Nâyî Osman Dede rast eserin "Ser-hane" bölümünün ilk cümlesinden itibaren "geveşt" perdesini kullanırken, ikinci cümlesinin girişinde "ıрак" perdesini kullanmaktadır. Kevserî ve *Kantemiroğlu Edvarı*'nda ise bu ölçüde ıрак perdesi kullanılmamış, rehavi perdesi ile devam edilmiştir. Sadece bu ölçü içerisinde ıрак perdesine yer verilirken diğer ölçülerde tekrar geveşt perdesi kullanılmaktadır. Bilindiği gibi Arel-Ezgi-Uzdilek sistemine göre geveşt perdesi ile ıрак perdesi arasındaki koma değeri birdir. Buradaki fark görünürde bir koma olsa da icradan kaynaklanan farklılık olabileceği görülmektedir. Daha önce de belirtildiği gibi, geveşt perdesinin bütün delikler kapalı durumda baş hareketiyle, ıрак perdesinin ise yedinci delikten elde edilmesi perdelerin önem derecesini arttırmaktadır. Geveşt perdesi bağlı, ıрак perdesi bağısız bir geçiş sağlamaktadır.

Rast saz eserinde "[mü]lazime" bölümünün incelenmesi

Nâyî Osman Dede'nin defterinde rast saz eserinin "[mü]lazime¹²" bölümünde de dikkat çeken bazı işaretler yer almaktadır. Özellikle dikkat çeken bu işaretler ile diğer nüshalar karşılaştırıldığında da önemli farklılıklar olduğu görülür.

Tablo 7. Rast saz eserinde "gerdaniye ve evç" perdesi

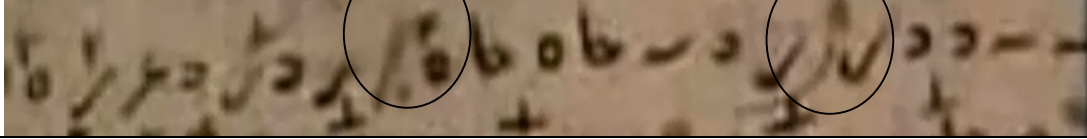

	Osman Dede	Kantemiroğlu/Kevserî
El yazması nüsha		
Batı Notası		

Tablo 7'de evç ve gerdaniye perdeleri için kullanılan işaretler görülmektedir. Evç perdesi için "elif" ve gerdaniye perdesi için "kef" işareti kullanılmaktadır. Diğer nüshalar ile karşılaştırıldığında bu perde için aynı işareten ve aynı yerde kullanıldığı görülmektedir. Evç perdesi de rast, düğâh, segâh, çargâh, neva ve hüseyini perdelerinde olduğu gibi aynı harf ile (elif) gösterilmektedir.

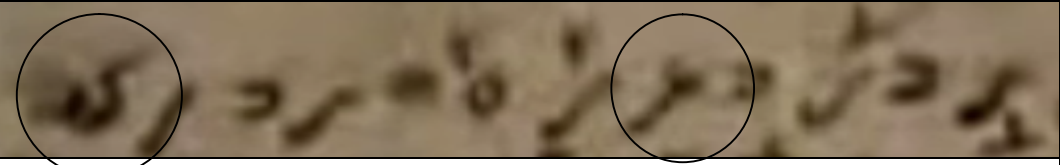

Tablo 8'de görüldüğü gibi [mü]lazime bölümünde dikkat çeken en önemli işaret Nâyî Osman Dede'nin tekrar ve dolap işaretine benzer bir işaret kullanmasıdır (Farklı renkte yazılmıştır). Bu işaretlerin Batı müziği notasında kullanılan dolap işaretine çok benzemesi şaşırtıcı ve bir o kadar da yanıltıcıdır. Çünkü Batı müziği notasında birinci dolap önce 1 rakamı ile gösterilir ve röpriz/tekrar işareti konulur, ikinci dolapta ise röpriz yoktur. Bu dolap gösterilişinde icra esnasında önce birinci dolap mı yoksa ikinci dolap mı çalınacaktır, hangi ölçüye dönecektir tam olarak bir şey söylemek zordur. Kantemir ve Kevserî nüshalarında ise tekrar işareti yoktur ve tekrarsız yazılmıştır. Bu eserde Nâyî Osman Dede'nin dönülmesini istediği yer, Kantemir ve Kevserî nüshalarında iki defa yazılmıştır.

¹² Nayi Osman Dede defterinde "mülazime" terimini "lazime" olarak yazmaktadır (لازم). Bu terimin, *Kantemiroğlu Edvarı*'nda (Kantemiroğlu, v.195, v.193) ve *Kevseri Mecmuası*'ndaki bazı eserlerde de aynı şekilde yazıldığı görülür.

Tablo 8. Rast saz eserinde "tekrar" işareti

Nâyî Osman Dede'nin defterinde tekrar ve dolap işareti	
Osman Dede	
Batı Notası	

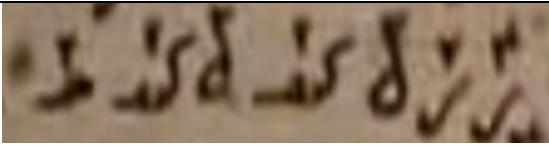
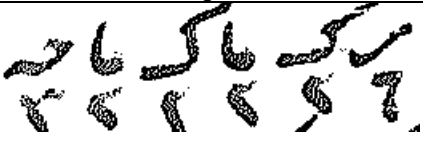


Tablo 9. Rast saz eserinde "geveşt ve ırak" perdelerinin kullanılması

Irak ve geveşt perdeleri	
Osman Dede	
Batı Notası	

Tablo 9'da "ırak" perdesi ile "geveşt" perdesinin kullanılma şekilleri görülmektedir. Güçlü perdesi olan neva'ya hareketle ırak, karara gidişte "geveşt" perdesi kullanıldığı söylenebilir. Bu farklı perde kullanımı Kantemiroğlu ve Kevserî'de yoktur.

Rast saz eserinde "Hane-i Sani" bölümünün incelenmesi


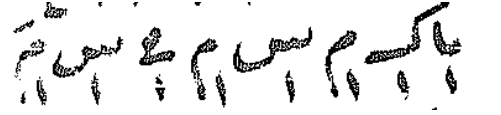


Tablo 10. Rast saz eserinde "mahur/geveşt" perdesi

Osman Dede		Kantemiroğlu/Kevserî
El yazması nişaha		
Batı Notası		

Tablo 10'da görüldüğü gibi Kevserî ve Kantemiroğlu notasında kullanılan mahur perdesi için Nâyî Osman Dede farklı işaret kullanmaktadır. Kevserî ve Kantemiroğlu notasında Mahur

"mim-elif/ma" ile gösterilirken Nâyî Osman Dede "geveşt" perdesi için kullandığı işareti kullanmaktadır. Judetz (2007: 40) Nâyî Osman Dede'nin mahur için "mim-elif", gerdaniye için "kef-re" işaretini kullandığını belirtmiş, Doğrusöz (2013: 7) ise çalışmasında gerdaniye perdesine yer verirken (kef), incelediği eserlerde mahur perdesi olmadığı için yer verememiştir. Rauf Yekta Bey'in hazırladığı şablonda da bu bilgi yoktur.

Tablo 11. Rast saz eserinde "mahur/geveşt" perdesi

	Osman Dede	Kantemiroğlu/Kevserî
El		
Batı		

Tablo 11'de görüldüğü gibi Kantemiroğlu ve Kevserî muhayyer perdesi için "mim-elif", tiz segâh için "sin" ve tiz çargâh perdesi için "cim" işaretlerini kullanmışlardır. Nâyî Osman Dede ise defterin muhayyer perdesi için "mim-he", tiz segâh için "sin-kaf", tiz çargâh perdesi için ise "cim-kaf" işaretlerini kullanmıştır. Bu perde işaretlerinin kullanımında farklılıklar olduğu önceki çalışmalarda değinilmişti. Ayrıca rast saz eserinin bu ölçüsünde Nâyî Osman Dede "evç" perdesi ile başlamış Kantemir ve Kevserî ise mahur perdesi ile başlamıştır.

Tablo 12. Rast saz eserinde "mahur ve evç" perdeleri

	Osman Dede	Kantemiroğlu ve Kevserî
El yazması nüsha		
Batı Notası		

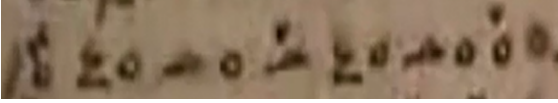

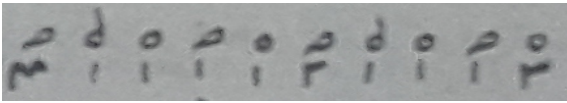
Tablo 12'de "geveşt" [mahur] ve "evç" perdelerinin eser içerisinde nasıl kullanıldığı görülmektedir. Görüldüğü gibi bu ölçüde de "geveşt" işareti mahur perdesi için kullanılmıştır. Diğer ölçülerde de kullanıldığı gibi bu ölçüde de gerdaniye perdesine harekette geveşt [mahur] perdesi, gerdaniye ya da rast perdesine hareket etmediği durumlarda ise "evç" ya da pes bölgede "ırak" perdesinin kullanıldığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Bu perde işaretinin icrada (ney çalgısında) önemli bir hatırlatıcı olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

Tablo 13. Rast saz eserinde tekrar işareti

Dolap işareti	
El yazması nüsha	
S	

Tablo 13'de verilen ölçülerde dolap işareti kullanıldığı görülmektedir. Bu dolap kullanımında birinci dolabın içerisinde usulün son iki vuruşu, ikinci dolapta da yine iki vuruşu yazılmıştır. Batı müziği notasında ise böyle bir uygulama yoktur. Tablo 8'de ise birinci ve ikinci dolap içerisindeki ezgiler tam bir usul değerinde idi ve Batı müziği notasına göre uygun bir yazılıştıydı.

Tablo 14. Rast saz eserinde "uzzal" perdesi

Batı Notası	
Nâyî Osman	
Kevserî	
Kantemiroğlu	

Tablo 14'de Nâyî Osman Dede'nin defterinde uzal perdesi için kullandığı işaret görülmektedir. Nâyî Osman Dede'nin defteri ile diğer yazılı kaynaklar arasında işaret bakımından "uzal" perdesi gösterilişinde farklılıklar varsa da Kevserî ile Kantemiroğlu arasında da bu perdede farklılık olduğu görülür. Kantemiroğlu nikriz ve uzal perdesi ayırımı yapmaksızın "lam" harfini kullanırken, Nâyî Osman Dede ise nikriz makamında nikriz perdesini "nun-kef-re" tercih etmiş (Doğrusöz, 2006: 52), uzal perdesi için ise farklı bir işaret, "ayın" harfini kullanmıştır. Rauf

Yekta Bey'de çizmiş olduğu şablonda bu ayrımı göstermiş olsa da Nâyî Osman Dede'nin defteri üzerine yapılan daha önceki çalışmalarda bu perde örneklendirilemediği için nikriz/uzzal perdesi ayrımı fark edilememiştir. Perdeler Tablo 15'de gösterilmiştir.

Tablo 15. Uzzal perdesi işaretleri

Kevserî	Kantemiroğlu	Osman Dede uzzal	Osman Dede Nikriz

Kantemiroğlu ve Kevserî arasındaki farkın ise Kevserî'nin yararlandığı nüsha ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Kantemiroğlu Edvarı'na ait iki nüshada "uzzal" perdesinin farklı yazıldığı görülmüştür.

Rast saz eserinde "Hane-i Salis" bölümünün incelenmesi

Tablo 16. Rast saz eserinde hane-i salis

	Osman Dede	Kantemir/Kevserî
El yazması nüsha		
Batu Notası		

Tablo 16'da görüldüğü gibi bu hanede de daha önceki birçok ölçüde olduğu gibi ölçünün ilk perdesi olan düğâh perdesi Kantemir ve Kevserî'de üç vuruş olarak birleştirilerek yazılmıştır. Aynı durum için bir örnekte Tablo 17'de görülmektedir.

Tablo 17. Rast saz eserinde "geveşt" ve "aşiran" perdeleri

	Nota-i Türki	Kevserî Mecmuası
Harf Yazısı		
Batu Notası		

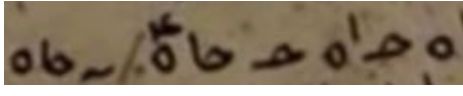



Nâyî Osman Dede'nin Defterinde Pençgâh saz eserinin incelenmesi

Pençgâh saz eserinde Ser-hane bölümünün incelenmesi

Pençgâh makamında, düyek usulünde, Zeynü'l-Abidin'e ait olduğu belirtilen bu eser Kevserî Mecmuası'nda ve Nâyî Osman Dede'nin defterinde mevcut olup, Kantemiroğlu Edvarı'nda yoktur. Bu durum Kevserî'nin mecmuasında yer alan ve *Kantemiroğlu Edvarı*'nda bulunmayan eserlerin Nâyî Osman Dede'nin defterinden almış olabileceği fikrini uyandırmaktadır. Bu problem, defterde yer alan tüm eserlerin *Kevserî Mecmuası* ile karşılaştırılması ile

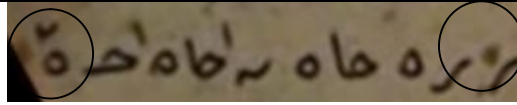



çözülebilecektir. Elimizdeki sayfada bu eserin tamamı mevcut değildir. Fakat elimizde bulunan bu kısımda da önemli bilgiler olduğu görülmüştür.

Tablo 18. Pençgâh saz eserinde "tekrar işareti"

	Osman Dede	Kevserî Mecmuası
Harf Yazısı		
Batı Notası		

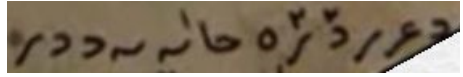



Tablo 18'de görüldüğü gibi Nayi Osman Dede Pençgâh makamındaki saz eserin ser-hane bölümünün ilk cümlesinde tekrar işareti kullanırken Kevserî ise mecmuasında bu tekrar bölümünü fazladan (Ekinci, 2016: 202) fakat usule uygun olmadan eklemiştir. Fakat *Kevserî Mecmuası*'nda bu eserden sonraki alıntılarda tekrar bölümlerinin (röpriz ya da dolap işaretleri) "mükerrer" yazısı ile gösterildiği görülmüştür.

Tablo 19. Pençgâh saz eserinde "ölçü işareti"

	Osman Dede	Kevserî Mecmuası ¹³
Harf Yazısı		
Batı Notası		

Tablo 19'da görüldüğü gibi Nayi Osman Dede'nin geliştirdiği ve rast saz eserinde de karşılaşılan ölçü çizgisi ya da usulün tamamlandığını gösteren içi dolu bir daire şekli kullanılmaktadır. Ayrıca aynı işaretin, aynı ölçüde Kevserî tarafından da kullanılmış olması dikkat çekicidir.

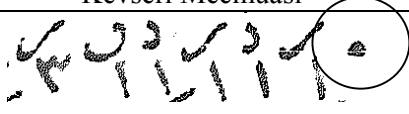

Tablo 20. Pençgâh saz eserinde Irak perdesi

	Osman Dede	Kevserî Mecmuası
Harf Yazısı		
Batı Notası		

¹³ Kevserî Mecmuası'na ait bazı Batı Müziği notası çevirileri M. Uğur Ekinci'nin 2016 yılında yayınlanan *Kevserî Mecmuası 18. Yüzyıl Saz Müziği Külliyatı* adlı çalışmasından alınmıştır.

Tablo 20'de görüldüğü gibi yarım değerli perdelerin yazılışı bu eserde (⊥) şekli ile değil düz çizgi ile (|) gösterilmektedir. Aynı yazım şeklinin bir benzerinin Kevserî'de de mevcut olduğu görülmektedir. Ayrıca bu eserde usulün tamamlandığını gösteren içi dolu daire şekli bu ölçüde de kullanılmıştır (Tablo 21). Bu benzer işaretler Kevserî'nin Nâyî Osman Dede'nin defterinden yararlanmış olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ekinci (2016: 202) Kevserî'nin mecmuasındaki bu eserde tekrar ve dolap kullanmış olma ihtimali olduğunu, noktaların ne amaçla kullanıldığının da tespit edilemediğini belirtmiştir.

Tablo 21. Kevserî Mecmuası'nda usul sonu işareti

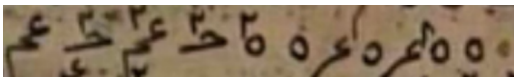



Kevserî Mecmuası	
Harf Yazısı	
Batı Nota	

Doğrusöz'ün (2013: 8) Nâyî Osman Dede'nin defterinden segâh peşrev üzerine yaptığı çalışmasında, "Osman Dede usulün bittiği yere "temme" yani "bitti" anlamında bir "mim" harfi koymaktadır" demektedir. Yaptığımız bu çalışmada bu işaret ile karşılaşmamıştır.

Rast/Düyek/Âlem-Âra saz eserinin incelenmesi

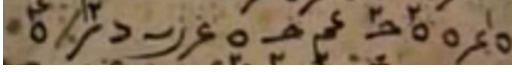



Rast makamında, düyek usulünde, Âlem-Âra notu düşülmüş bu eser *Kevserî Mecmuası*'nda, Nâyî Osman Dede'nin defterinde ve Kantemiroğlu Edvarı'nda mevcuttur.

Tablo 22. Rast saz eserinde "uzzal" ve "acem" perdesi

Osman Dede		Kevserî Mecmuası	
Harf Yazısı			
Batı Notası			

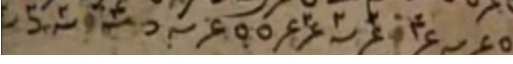
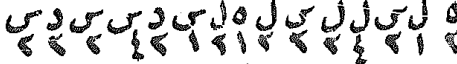


Tablo 22'de rast makamında uzal perdesi ve acem perdesi için Nâyî Osman Dede'nin kullandığı işaretler görülmektedir. Tablo 15'de gösterilen uzal perdesi işaretinden farklı bir işaret olduğu görülmektedir. "Ayn-ze" olduğunu düşündüğümüz bu işaret Rauf Yekta Bey'in şablonunda da yoktur. Acem perdesi için kullanılan işaret de "ayın-mim" bu çalışmada ilk kez karşılaşılan perde işaretlerinden biridir.

Tablo 23. Rast saz eserinde dolap işareti

	Osman Dede	Kantemir ve Kevserî
Harf Yazısı		
Batu Notası		

Tablo 23'de rast saz eserinde kullanılan dolap işareti görülmektedir. Bu dolap işaretinde de dolap içerisindeki perde değerleri tam değildir, bir önceki usulü tamamlayacak şekilde dört vuruş olarak ayrılmıştır.

Tablo 24. Rast saz eserinde "uzzal" ve "acem" perdesi

	Osman Dede	Kantemir ve Kevserî
Harf Yazısı		
Batu Notası		

Tablo 24'de Nâyî Osman Dede'nin defterinde usul sonlarında bağ olmadığı fakat Kantemir ve Kevserî notasında düyek usulünde "vezn-i kebir" de yazıldığında, ölçüler arasında bağ işareti kullanılması gerektiği ve bu şekilde yazıldığı (Ekinci, 2016: 134) görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmada Nâyî Osman Dede'nin defterinde yer alan üç saz eseri incelenmiştir. Bu eserlerden ilki Rast makamında, düyek usulünde ve üzerinde "Ahmed Beg" yazılı eserdir (Ek 1-2). Rast eser Popescu Judetz'in (2007: 38-39) çalışmasında verdiği eserler listesinde yoktur. İkinci eser Pençgâh makamında, düyek usulünde ve üzerinde "Zeynü'l-Abidin" yazılı eserdir (Ek 3). Bu eser de Judetz'in listesinde yoktur. İncelen üçüncü eser Rast makamında, düyek usulünde ve "Âlem-Âra" isimli olduğu diğer kaynaklardan tespit edilen eserdir ki Judetz'in listesinde mevcuttur (Ek 3). Bu eserlerin incelenmesinde Kantemiroğlu Edvarı'ndan ve Kevserî Mecmuası'ndan istifade edilmiştir.

1. Nâyî Osman Dede'nin defterinde incelenen üç eser sayesinde on dokuz perde işareti tespit edilmiş ve bu perdelerden altısı ilk kez bu çalışmada örneklendirilmiştir. Perdeler ve perde işaretleri *Kantemiroğlu Edvarı* ve *Kevserî Mecmuası* ile karşılaştırılmış, benzerlikleri ve farklılıkları gösterilmiştir. Nâyî Osman Dede'nin geliştirdiği notasında inceleme sonucunda tespit edilen perdeler ve işaretleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 25. Nâyî Osman Dede'nin geliştirdiği perde şekilleri

Yegâh	Aşiran	Irak	Geveşt	Rast	Dügâh	Segâh	Çargâh	Uzzal	
Neva	Hüsey ni	Acem	Evç	Mahur	Gerdaniye	Muhayyer	Tiz segâh	Tiz çargâh	
Bayati	Segâh	Nikri z							

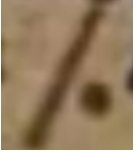
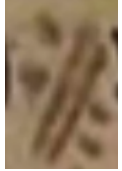
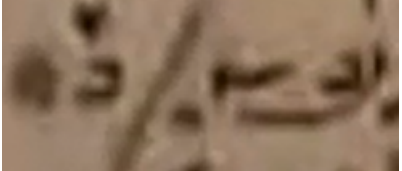


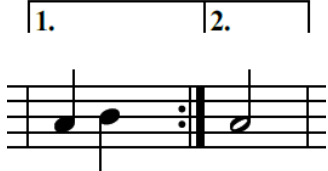
2. Nâyî Osman Dede'nin defterinde perde süreleri için rakamlar kullanıldığı ve bu rakamların ilgili perdelerin üzerinde yazılı olduğu önceki çalışmalarda da tespit edilmiştir. Bir, iki, üç, dört ve yarım vuruşluk süreler rakamlar ya da şekiller ile gösterilirken, daha uzun süreler için örneğin, dört ve ikilik süreler yan yana getirilerek altı ya da dört ve birlik süreler yan yana getirilerek beş vuruşluk süreler elde edilmiştir. *Kantemiroğlu Edvari*'nda ve *Kevserî Mecmuası*'nda eserlerin sürelerinde farklılık olduğu, Nâyî Osman Dede'nin usul kalıbında aksamaya (senkop) sebep olabilecek bir eksikliğin olmadığı görülmüştür. Çalışmada tespit edilen perdeler ve süreleri Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Nâyî Osman Dede'nin geliştirdiği perdeler ve süreleri

4 vuruş (٤)	3 vuruş (٣)	2 vuruş (٢)	1 vuruş (değer yok)	Yarım vuruş

3. Nâyî Osman Dede'nin defterinde diğer nüshalarda olmayan ve Nâyî Osman Dede'nin Batı müziği notasından en azından haberdar olduğu fikrini uyandıran tekrar işaretleri ve bu işaretlerin nasıl kullanıldığı tespit edilmiştir. Çalışmada tespit edilen tekrar işaretleri Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Nâyî Osman Dede'nin notasında tekrar işaretleri

Tekrar işareti	Tekrar işareti	Dolap işareti
		
		

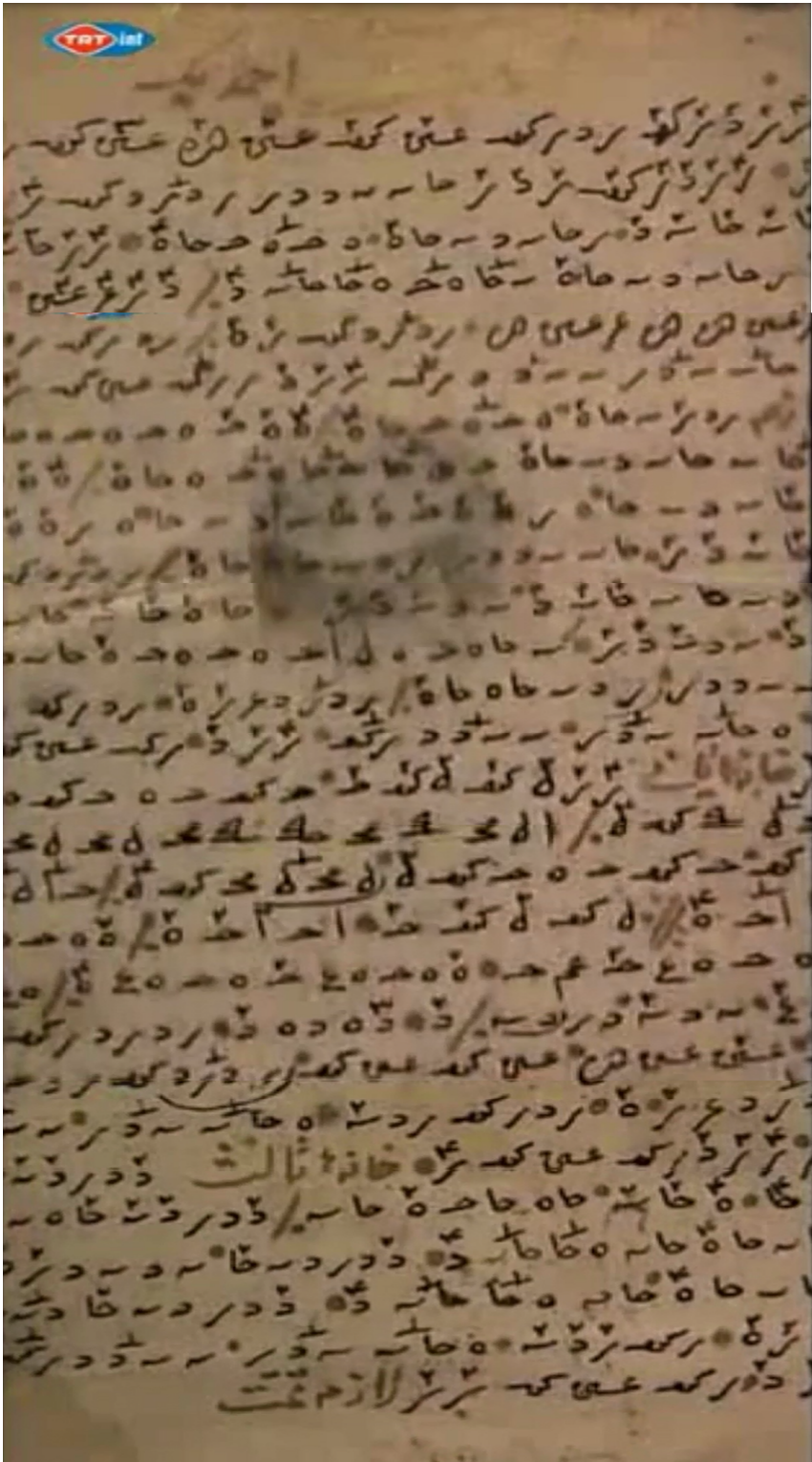
Ahmed Bey'e ait Rast saz eserinde Nâyî Osman Dede tekrar işareti ile eserin yazımını kısaltırken, Kantemir ve Kevserî tekrar bölümlerini iki kere yazmışlardır. Fakat Kevserî'nin mecmuasına kaydettiği Pençgâh makamındaki eserde tekrar ve dolap kullanmış olma ihtimali vardır bu durum da Nâyî Osman Dede'nin defterinden yararlandığı fikrini uyandırmaktadır.

Nâyî Osman Dede'nin defterinin arkalı önlü yazıldığı, eserlerin bulunduğu bazı sayfalarında ise iki eserin notaya alındığı görülmüştür. *Kevserî Mecmuası* ile Nâyî Osman Dede'nin defterindeki eserler arasında bazı benzerlikler olduğu görülmüştür. Defterde 200 kadar eser varsa bu durum Kevserî'nin mecmuasına *Kantemiroğlu Edvarı*'nda bulunmayan eserleri nereden almış olabileceği hakkında bir ipucu verecektir. Fakat bütün bu varsayımların gerçekliği Nâyî Osman Dede'nin defterinin tam olarak incelenmesi ile mümkün olacaktır.

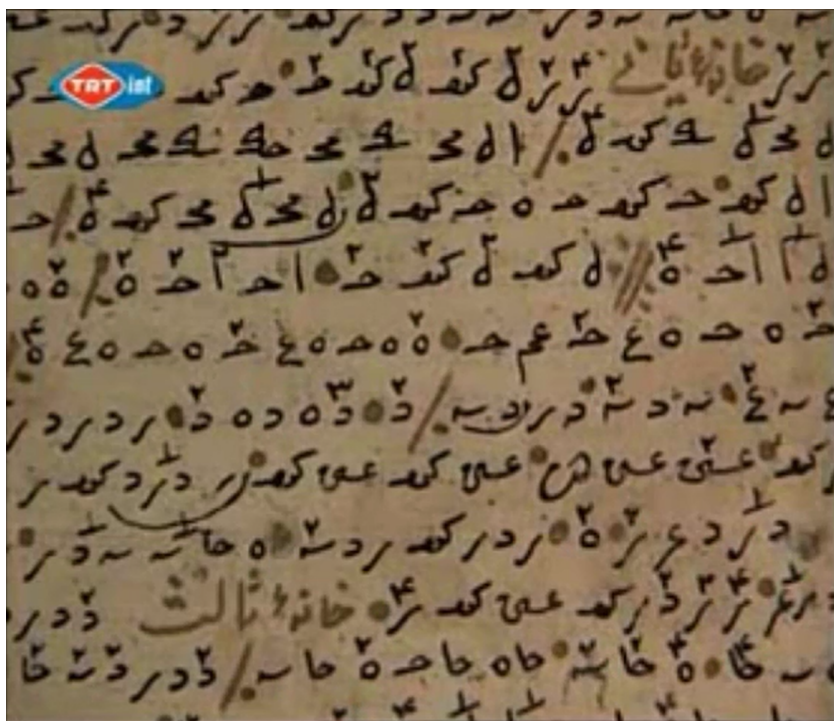
KAYNAKLAR

- Akdoğan, O. (1991). “Nâyî Osman Dede ve Rabt-ı Tabirat-ı Musiki” (2. Baskı). İzmir: ?.
- Arel, H. S. (1907). “Musiki/Kevserî Mecmuasından müstahreç iki kadim peşrev hakkında bazı mütaalat”. *Şehbal Dergisi*. Sayı 12.
- Başer, Fatma Adile (2013). “Türk Musikisinde Abdülbaki Nasır Dede”, Birinci Kitap: Abdülbaki Dede'nin hayatı ve "Tedkik u Tahkik" Metin-sadeleştirme-sözlük Tıpkıbasım, Fatih Üniversitesi Konservatuvarı Müdürlüğü Yayınları 1, İstanbul.
- Behar, C. (2010). “Şeyhülislam'ın Müziği”. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Doğrusöz N. (2006). “Osman Dede'nin Koleksiyonundan Birkaç Belge”, *Musikişinas*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Doğrusöz, N. (2012). “18. Yüzyıl Osmanlı/Türk Müziği Çalışmaları Musiki Risaleleri” (Ankara Milli Kütüphanesi, 131 numaralı Yazma), Bilim Kültür ve Sanat Derneği Yayın Nu:4, İstanbul.
- Doğrusöz, N. (2013). “Nâyî Osman Dede'nin Nota Koleksiyonundan Bir Saz Eseri: Segâh Peşrev”. *Akademik Bakış Dergisi-Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler e-Dergisi*. No: 37. Temmuz-Ağustos 2013.

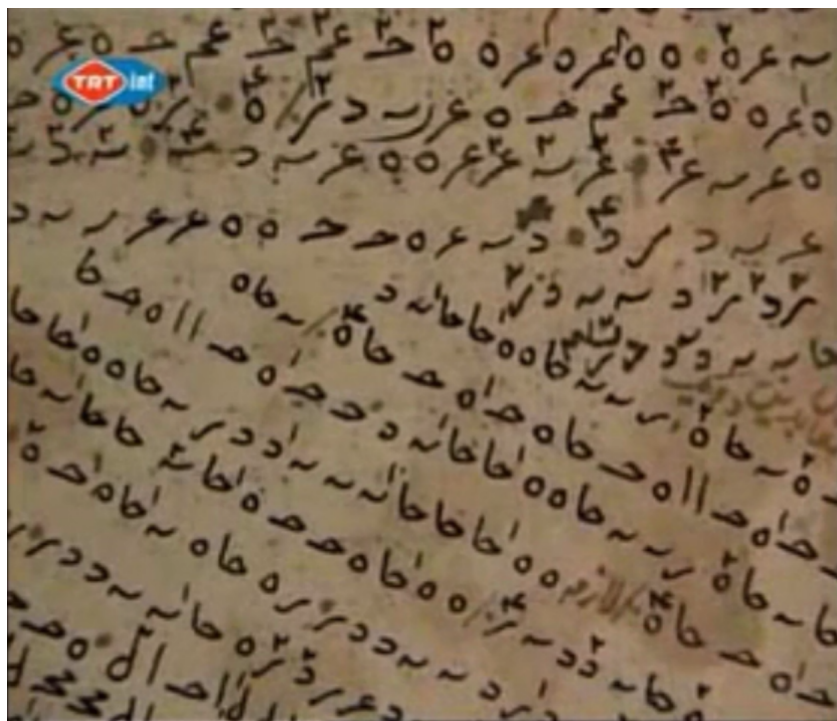
- Ekinci, M. U. (2016). “*Kevserî Mecmuası. 18. Yüzyıl Saz Müziği Külliyyatı*”. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Erguner, S. (2017). “*Nâyî Osman Dede*”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, cilt 33, syf. 461. <http://www.tdvia.org/dia/ayrmetin.php?idno=330461> (erişim tarihi: 30.12.2016).
- Judetz, E. P. (2007). “*Türk Musikisi Kültürünün Anlamları*”, (Çev. Bülent Aksoy). İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Kantemiroğlu D. (2001). “*Kantemiroğlu Edvârî*”, Çeviren: Yalçın Tura, c. I-II, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul
- Nâyî Osman Dede (1991). “*Rab-ı Tâbirât-ı Mûsikî*”, Çeviren: Fares Hariri, Metin Özeti ve Yayına Hazırlayan: Onur Akdoğu, İzmir.
- Özalp, N. (2000). “*Türk Mûsikîsi Tarihi*”. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sakıb Dede (1866). “*Kitab-ı Nefise-i Mevleviyan*”. <https://acikerisim.tbmm.gov.tr/xmlui/handle/11543/539> (erişim tarihi: 30.12.2016).
- Sâlim (1897). “*Tezkire-i Salim*”. Dersaadet: İkdâm Matbaası.
- TRT İnt, 2009. “*Ney Belgeseli*”. Yavuz Yekta ile Röportaj. https://www.youtube.com/watch?v=Fu_GE4WEZiI (erişim tarihi: 30.12.2016).
- Tura, Y. (2001). “*Kantemiroğlu Edvârî*”. c. I-II, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uslu, R. (2015). “*Esad Efendi'nin Atrabu'l-âsâr çevirisi Bestekâr biyografileri ve Değerlendirmeler*”. İstanbul: Çengi Yayınevi.
- Uslu, R., Doğrusöz, N. (2009). “*Abdülbâki Nâsır Dede'nin Müzik Yazısı “Tahrîriye.”*” İstanbul: İTÜ-TMDK Yayınları.
- Yekta R. (1986). “*Türk Musikisi*”, İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Yekta, R. (1907). “*Musiki/Kitabet-i musikiye tarihine bir nazar*”. *Şehbal Dergisi*. Sayı 11.
- Yekta, R. (1922). *La Musique Turque. Encyclopedie de la Musique*. Paris: Librarie Delagreve
- Yıldırım, A.; Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.



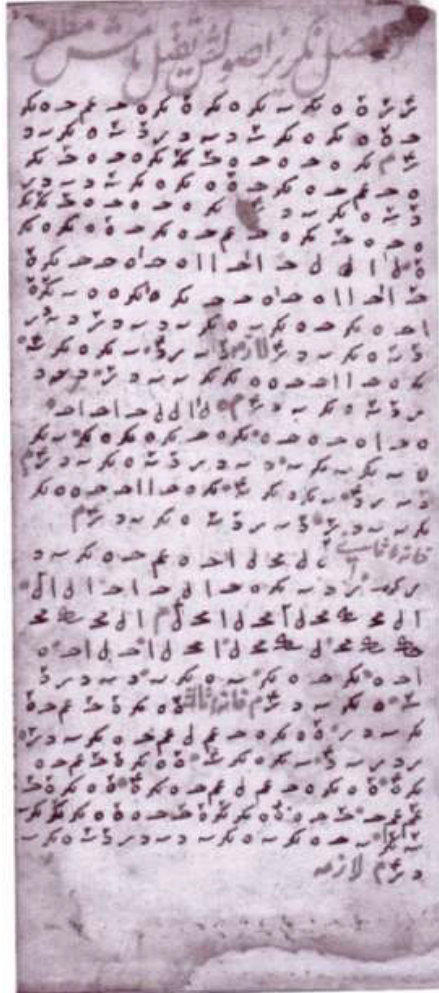
Ek 1. Rast/düyek/Ahmed Beg



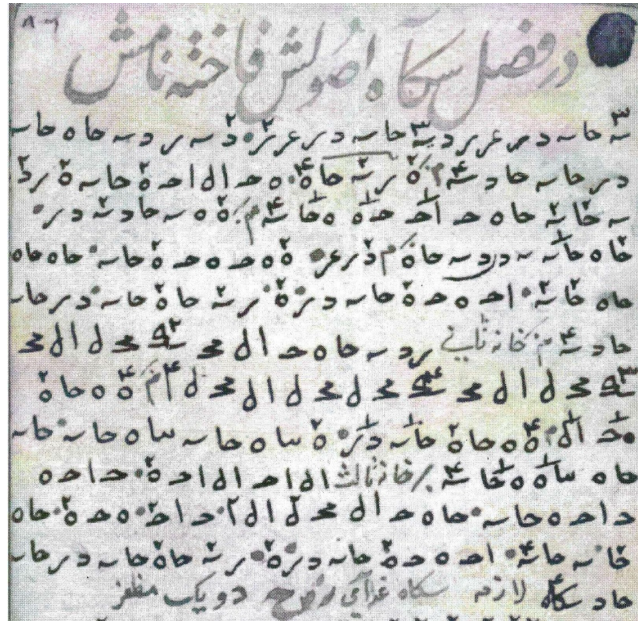
Ek 2. Nota Defteri'nde Rast Makamı



Ek 3. Rast/düyek/Âlem-Âra ve Pençgâh/düyek/Zeynü'l-Abidin



Ek 4. Nota Defteri'nde Nikriz Peşrev (Doğrusöz, 2006: 60)



Ek 5. Nota Defteri'nde Segâh Peşrev (Doğrusöz, 2013: 11)

RAST/DÜYEK/AHMED BEY

The musical score is written in a single system with ten staves. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The notation includes various rhythmic values such as quarter, eighth, and sixteenth notes, as well as rests and accidentals. The score is divided into measures, with measure numbers 6, 10, 14, 18, 21, 24, 28, 30, and 33 indicated at the beginning of their respective staves. A double bar line with repeat dots is used to denote the end of a phrase or section. The word "Lâzime" is written above the staff starting at measure 24, indicating a necessary or obligatory part of the melody.

Ek 6. Rast/düyek/Ahmed Beg

37

1. 2.

40

44

1. 2.

47

50

53 Hâne-i Sâni

57

1. 2.

60

63

66

69

1. 2.

74

1.

2.

77

79

Hâne-i Sâlis

82

86

90

93

Lâzime